

En nu staat er niet, dat die hoeven en dieven en moordenaars die met hen daar neer lagen, verstoord dat ze in hun slaap gestoord werden, wild tegen hen inschreeuwen, roepende dat ze op moesten houden met hun schijnheilig geteem. Niets er van. Zoals zelfs de bandiet in 't woud luistert naar de nachtegaal die uit de takken zijn slag laat hooren, zoo voelden ook die gevangenen zich aangegrepen en meeslept. Zoo wonderde tonen hadden ze nog nimmer beluisterd. Als geklank van hooger geesten klonk hun die lofsang Gode toe. Dat is het, wat er bij staat: „en de gevangenen hoorden naar hen". Totdat de stoot, de schok van de aardbeving onder den grond van den kerker ook hen verschrikte. En gevoelt nog dat geheimzinnige vrees hun om 't hart moest slaan, toen ze Paulus en Silas, zagen menschenhulp uit hun stok losgekomen, zagen opstaan en tot den gevangenebewaarder hoorden spreken.

Het was een tafereel van hemelsche gewaarwording te midden van de menselijke ellende, die meest in zulk een kerkerhol is saamgehoopt.

Doch niet alleen die gevangenen hebben toegelust. Eeuw na eeuw heeft sinds ook de gemeente des levenden Gods toegelust bij dat aangrijpend tafereel. Keer op keer is dit tafereel in levendige trekken voor de oogen der gemeente als geschilderd; bij het stille leven thuis heeft de eigen verbeelding dit tafereel weer doen opleven; en altoos weer greep 't zoo machtig en zoo beschamend aan, die twee geuigen van Christus daar op den grond in den stok geklemd, en in dat vuisig, donker hol met luider stem zingende, en zingende lofsangen Gode.

Een gestuun en geklaag uit het beangst vermoed zou men natuurlijk hebben gevonden. Ook een roerend smeekgebed om uitredding tot den Rotsteen van hun vertrouwen zou men begrepen hebben. Maar dit verbaasde. Geen zweem van ontroering. Die vrije uiting van hun geest. Niet roepen voor zichzelf. Maar één in aanbidding en verrukking voor het Heilig Wezen. En met onbedwongen toon dat opklanken naar omhoog van een lofsang Gode. Een lofsang niet den morgen daarna, toen ze uitgevoerd waren, maar een lofsang Gode nu, terwijl ze in den donkeren nacht nog in den stok geklemd lagen op de vloer van het kerkerhol. Wie giet de macht van hun geest, die heel de ziel vermeersterende vroomheid, het wonderde zich in zulk een toestand nabij hun God gevoelen, waardoor 't hun mogelijk was zichzelf te vergeten, geheel in aanbidding op te gaan, en te zingen lofsangen Gode.

Niet een zich schamen voor hun vijandige omgeving. Niet een stil in de ziel aan hun God denken. Niet een schietgebed dat niemand hoorde. En ook niet een flusteren tot elkaar van de grootheid des Heeren. Nee, vrij en onbedwongen lieten ze hun stem door den kerker weerklinken. En uit de volle borst en met heldere, welluidende stem zongen ze lofsangen Gode. Een van hun beelden die in te zien, moet stellig een goed zanger zijn geweest, om op zulk een oogenblik en in zulk een omgeving den zang helder te doen opklinken. Ze moesten aan dat zingen gewoon zijn geweest. Ze psalmeerden voor den Heilige Israel was ongetwijfeld in hun heilige usantien opgenomen. En zoo konden ze 't ook nu doen, ongedwongen en onbelemmerd. En zoo zongen ze in dit nachtelijk uur Gode hun lofsang toe.

Wij op onze westersche stranden staan hierin achter, want wel hebben ook wij goede zangers en goede zangeressen, maar toch, 't zingen is ten onzent niet ieders zaak. Of 't is dat we minder opgeleid en geoefend zijn, of dat de aanleg voor den zang ons in den steek laat, zij in 't midden gelaten, maar vergeleken bij de Duitschers op onze oostergrenzen, bij de Fransche zuidwaarts, en bij de Engelschen overzee, zijn wij voor 't meereendeel geen zangvogels in 't woud. Zelfs als de gemeente Gods in haar bedehuis samenkomt, is een goed voorzanger een zeldzaamheid, en is het beziel en melodieuze zingen heusch niet altoos regel.

En daaraan is het voornamelijk toe te schrijven, dat er zoo tal van gezinnen zijn, waarin schier nooit luidkeels van aller lippen of in een aangrijpend solo de lofsang Gode opgaat. Zelfs in gezinnen, waar 't geld overvloedig is, ontbreekt nog zoo vaak het orgel om het psalmzingen te begeleiden. En dat iemand alleen en eenzaam neergezeten, of ook twee vrienden, die elkaar in Gods gemeenschap ontmoeten, uit innerlijken drang een lied Gode ter eere beginnen aan te heffen, het komt wel voor, maar het is toch o, zoo zeldzaam. Men kan het niet, men durft het niet, of er is geen drang toe in het hart.

Bij groote samenkomsten, als er een choir is, dan heft men het Wilhelmus aan, of laat een lied van Da Costa weerklinken, of zet ook wel met een psalm in, maar twee vrienden, die in den nood zaten, zoals Paulus en Silas, misschien met den dood voor oogen, en die dan saam uit innerlijken drang hun gemoed in een lofsang Gode lucht geven, het is onder ons zoo bijna onbekend.

Na uitdrijving, bij een verrassende uitkomst, als vreugde die ziel vervult, dan nog wel. Maar als angst de ziel beknelt, en de nood benaamt, dan wordt er geboden, ja, dan wordt er gemaakt, dan wordt de God van ons vertrouwen ingeroepen, dan heet 't: „Uit diepte van ellende roep ik met mond en hart tot U die heil kunt zenden, o God, aanschouw mijn smart".

Maar om in zulk een oogenblik van spanning innerlijk den drang der aanbidding te gevoelen, zich in de majesteit des Heeren HENEN te verlustigen, en Gode lof te zingen, wordt onder ons zoo zelden gezien.

Wat ontbreekt is de Habakuk's geest, om als er geen rund op den stal is, en de vijgenboom ligt en de velden niet dragen, dan toch te kunnen zeggen: „Zoo zal ik nochtans in den Heere van vreugde opspringen en mij verheugen in den God mijns heils." Leg uw oor maar in onze steden en dorpen te luisteren, neem, op die heilige hoogte verkeerden we in ons goede land nog meest niet.

En toch, daartoe moet en daartoe zal 't weer ook onder ons komen, gelijk het eens zoo was, toen het heilige Geusenlied door onze vaders werd opgezongen.

De Heere werkt met Zijn Geest, werkt ook onder ons. De mathed van het wezenloos belijden begint weer te wijken voor bezielde toon. Er worden weer tongen als van vuur spelend boven onze samenkomsten gelaten. Er komt weer actie, er komt weer aanbidding, er komt weer verheffing der ziel naar den Hooge.

De dagen zijn weer naderende, dat het niet

meer zijn zal: God voor ons, om ons te redden, maar wij voor God om den Naam des Heeren groot te maken. En welgelukzalig is het hart, en welgelukzalig is het gezin, en welgelukzalig zijn de kringen, waarin die heilige, hooge toon weer te beluisteren valt.

Sluit u daarbij aan. Blijf niet van verre staan. Laat weer de keel zich met het orgel paren. Zoals God de zangvogels schiep om Hem in 't woud te verheerlijken, zoo schiep en herschiep Hij zijn geloovigen, opdat uit elke hut en uit elke woning voor Hem het lied der eere zou opgaan. Zoals de engelen om zijn heiligen troon Hem lof en aanbidding opdragen, zoo ook wil Hij dat uit de besprengden met het bloed van het Lam de toon van dank, van lof en van aanbidding opklomme.

Hij wil van u geprezen zijn, en dat Hij 't wil en er lust aan heeft, is genade die u toekomt. Hier beginnen we Gode lof toe te zingen. Onze ziel smelt in het lied der aanbidding weg. En straks, als we tot het Vaderhuis zullen zijn ingegaan, zullen we in heerlijkheid toon den lofsang voortzetten die we hier begonnen zijn, en dien we hier slechts konden stamelen.

Amsterdam, 21 Juni 1907.

Een toon van stillen dank aan den Heere onzen God rees uit het hart van ons volk, toen de uitlating van den stembusstrijd bekend werd.

Er was — waartoe het verheeld? — zeer ernstige vrees. De drieste overmoed, waarmee de tegenpartij optrad; de bange teleurstelling in 1905 ondervonden; de valsche leuzen, waaronder ook nu de strijd gevoerd werd; dat alles en zooveel meer deed een nieuwe nederlaag duchten.

Des te blijder was de verrassing, toen over heel de linie niet alleen de aanval afgeslagen werd, maar bovendien nog rijke winste ons werd geboden.

Ons volk was weer tot bezinning gekomen. Het liberalisme bleek toch niet oppermachtig te zijn. Krachtig en luid ging van deze stembus de verklaring uit, dat ons volk in zijn meerderheid trouw wil blijven aan den God der vaderen.

Daarvoor danken we God.

God, Neerland en Oranje blijft het drie-

voudig snoer, dat niet verbroken zal worden.

Moge bij de herstemmingen, die ons deze week wachten, de zegespraal worden voortgezet. Verduubele de ijver en de inspanning, opdat ditmaal de herstemming geen tegenslag biede. En zij zoo deze Statenverkiezing een profetie van de beslissende overwinning bij den strijd, die in 1909 ons wacht.

Het droeve doodsbericht uit Indië heeft onze Kerken met weemoed vervuld.

Ds. Ruysenaers was nog zoo jong. Met zooveel heilige bezetting had hij aan den dienst der zending zich gegeven. Zijn optreden in Indië maakte zulk een uitstekenden indruk. Wat hij schreef over zijn arbeid aan de Kerk van Rotterdam, die hem uit zond, toonde, dat hij het rechte hart van een zendingdienaar had. Voor de toekomst werd van hem nog zooveel verwacht.

Maar God de Heere heeft het anders beschikt. Plotseling, zonder dat iemand in het vaderland van krankheid afwist, nam God hem weg. Zijn weduwe keert in diepen rouw terug. Zijn plaats is ledig. En de Kerk van Rotterdam verliest in hem een Dienaar, dien ze lief had gekregen en op wien ze trotsch was.

We zwijgen Gode stil. Hij riep zijn dienstknecht op na korten arbeid om hem de erfenis der zaligheid te schenken. Zijn vertroosting zij met de weduwe, die achterbleef, en met de Kerk, die van haar dienaar werd beroofd. En Hij geve dat een man met evenveel toewijding en gaven straks de ledige plaats moge innemen.

Genadeverbond en zelfonderzoek.

XXXIV.

Naar het oordeel der liefde, heeft de kerk dus niet alleen de volwassene geloovigen, maar ook „het zaad des verbonds, krachtens de belofte Gods voor wedergeboren en in Christus geheiligd te houden, tot dat hij het opwasen, uit hun wandel of leer het tegendeel blijkt." Dit is de verbondsbeschouwing onzer Gereformeerde kerken, gelijk ze op haar jongste generale Synode met zeldzame eenparigheid hebben beleden. Terwijl ze tegelijk, om elk misverstand af te snijden, er aan herinnerd hebben, „dat dit oordeel der liefde, waardoor de kerk het zaad des verbonds voor wedergeboren houdt, geenszins zeggen wil, dat daarom elk kind waarlijk wedergeboren zou zijn, omdat Gods Woord ons leert, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en van Isak gezegd wordt: in hem zal u het zaad worden genoemd (Rom. 9 : 6, 7).” Onze Gereformeerde kerken hebben daarmede getoond, de verbondsleer onzer vaders onvervalscht te willen handhaven, zonder daarom ook maar in het minst te kort te willen doen aan den eisch, dat in „de prediking steeds op ernstig zelfonderzoek moet worden aangedrongen, aangezien alleen wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden.”

En niet minder beslist hebben onze Gereformeerde kerken op diezelfde Synode de rijke en heerlijke betekenis van de Sacramenten van het Genadeverbond gehandhaafd. Al ontkende de Synode niet, dat de „waarheid des Sacraments" alleen aan de geloovigen geschenken wordt; al liet ze de vraag, of bij de uitverkorenen kinderen de betekende zaak al in elk geval aan het Sacrament voorafgaat, in het midden, omdat de Schrift hieromtrent geen beslisse uitspraak doet, te handhaafde, dat de Sacramenten geen ijdele of ledige teekenen zijn om ons te bedriegen, maar,

naar hun aard en wezen, de weldaden van het Genadeverbond verzegelen en bekrachtigen. En met name ten opzichte van het Sacrament des heiligen doops leerde zij, dat overeenkomstig onze belijdenisschriften, dit Sacrament beteekent en verzegelt de afwasching der zonden, door het bloed en den geest van Jezus Christus, d. w. z. de rechtvaardigmaking en de vernieuwing door den Heiligen Geest als weldaden, die God aan ons zaad geschenken heeft.

Naar het verbond der genade moeten de kinderen der geloovigen dus als kinderen Gods, als uitverkorenen, als gerechtvaardigden en wedergeborenen beschouwd worden. Al weet de kerk uitnemend wel, dat deze beschouwing of „onderstelling" niet altoos juist zal blijken, toch mag ze daarom deze verbondsbeschouwing van het zaad der kerk niet prijs geven. Ze hoeft niet te vragen of deze onderstelling in elk geval met de werkelijkheid zich dekt, maar of God de Heere wil, dat zijn kerk zoo over de kinderen des verbonds oordeelen zal. En indien Gods Woord ons deze verbondsbeschouwing van de kinderen der geloovigen leert, dan heeft elk geloovige kinderlijk voor dien eisch der Schrift het hoofd te buigen. We mogen, naar de ernstige vermaning van onzen Catechismus, niet wijzer willen zijn dan God, en beter willen weten dan Hij, wat voor de handhaving van de waarheid of voor de zaligheid onzer zielen noodig is.

Bovendien, deze moeilijkheden en bezwaren doen zich niet alleen bij de leer des Verbonds voor, maar bij elk mysterie, dat God ons heeft geopenbaard. Ze gelden evenzeer, en zelfs in nog sterkere mate, bij de leer der rechtvaardigmaking door 't geloof en bij de leer der uitverkiezing.

Reeds in de dagen der apostelen, kwam bij velen de bedenking op, of deze leer van de rechtvaardigmaking door het geloof, geen goddelooze en zorgeloze menschen maakt. Indien de mensch niet door de goede werken maar alleen door 't geloof in Christus gerechtvaardigd wordt, had men dan geen gelijk met te zeggen: Laat ons de zonde doen, opdat de genade te meerder worde? En indien God naar zijn vrijmachtig welbehagen zich ontfemt over wien Hij wil en verhardt wien Hij wil, valt dan de verantwoordelijkheid van den mensch niet weg, „want wie heeft Zijnen wil wederstaan?" De apostelen zijn echter voor deze bedenkingen geen oogmerk uit den weg gegaan. Ze hebben zelfs niet gepoogd deze moeilijkheden te vereffenen voor ons denken. Ze hebben beide de verantwoordelijkheid van den mensch en de soevereine vrijmacht Gods, onverkort gehandhaafd en deze waanwijze bedillers teruggewezen met een: „Wie zijt gij o mensch, die tegen God antwoordt."

En zoo is het ook hier.

De bedenkingen die tegen deze verbondsbeschouwing door ons menschelijk denken ingebracht kunnen worden, zijn vele. Men kan vragen of een onderstelling, die zoo dikwijls door de werkelijkheid gelogenstraft wordt, geen valsche onderstelling is en of ze daarom door de Kerk niet moet worden prijsgegeven. Men kan tegenwerpen, dat het toespreken en behandelen van de kinderen der geloovigen als wedergeborenen en geheiligen in Christus een valsche gerustheid en zorgeloosheid in de hand werkt. Men kan de bedenking inbrengen dat deze leer in strijd is met wat onze Kerk belijdt aangaande de onveranderlijkheid der verkiezing en de volharding der heiligen.

Nu komen deze bedenkingen zeker ten deele uit misverstand voort, en ze vinden ten deele ook haar oorzaak in een eenzijdige verbondsbeschouwing, die door sommigen gedreven wordt. In zooverre is het roeping, door beter inzicht in de leer des verbonds en door het nadruk leggen op den eisch der zelfbeoefening deze bedenkingen zooveel mogelijk uit den weg te ruimen. Maar toch mag door deze bezwaarde broeders niet vergeten worden, dat hunne bedenkingen zich niet alleen richten tegen onze verbondsbeschouwing, zelfs niet tegen de belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerk, maar tegen Gods Woord zelf. Immers het is God de Heere, die deze verbondsbeschouwing ons in Zijn Woord heeft geleerd. Al zou het daarom onmogelijk zijn al deze bedenkingen afdoende te weerleggen, dan hebben we ons verstand toch gevangen te geven onder de gehoorzaamheid van Gods Woord. De vraag is niet, of wij het begripen en pasklaar kunnen maken, maar of God het aldus zegt. En voor Gods Woord heeft alle menschelijke tegenspraak te zwichten.

Nu kan omtrent hetgeen Gods Woord ons over deze zaak leert, kwalijk verschil van gevoelen bestaan, omdat weinig dingen ons zoo klaar en duidelijk in de Schrift geopenbaard worden als deze verbondsbeschouwing. Gelijk we reeds vroeger uitvoerig hebben aangehouden, spreken de Apostelen heel de gemeente aan als geroepen naar de voorkennis Gods, als geheiligen in Christus Jezus. Reeds dit feit beslist. Want als de Apostel in I Kor. 6 : 11 tot de gehele gemeente zegt: gij zijt afgewassen, gij zijt gerechtvaardigd, gij zijt geheiligd, dan geschiedt dit blijkbaar in verband met den doop, die de „afwasching der zonden" en het „bad der wedergeboorte" is en worden de gemeentelieden, wijl ze gedoopt zijn, als gerechtvaardigden en geheiligen beschouwd. Dit nu geldt niet alleen van de volwassen geloovigen, maar evenzeer van de gedoopte kinderen. Een van tweeën toch: of de kinderen behoorren tot de gemeente en ontvangen terecht den doop, maar dan geldt ook van hen wat de Apostel hier zegt. Of indien dit niet van de kinderen geldt, dan vormen de kinderen ook geen deel van de gemeente, en dan mogen ze ook niet gedoopt worden. Het lijdt dan ook geen twijfel of de sterke uitdrukking in ons Doopformulier, dat onze kinderen in Christus geheiligd zijn, is niet zoo zeer ontleend aan I Kor. 7 : 14, waar alleen staat, dat onze kinderen „heilig" zijn,

maar veel eerder aan I Kor. 6 : 11, waar van de geheele gemeente, dus ook van de kinderen, getuigd wordt, dat ze „geheiligd zijn in den naam van den Heer Jezus en door den Geest onzes Gods".

Reeds dit eerste bewijs zou afdoende zijn, maar heel de Schrift legt hiervan getuigenis af. Als God de Heere het verbond sluit met Abraham en zegt: „Ik zal u en uw God van uw zaad zijn", dan wordt daarmede een verbondsbetrekking gesteld tusschen God den Heere en het zaad van Abraham. God is hun God en zij zijn zijn kinderen. Daarom klaagt God de Heere als Israël in later dagen zijn kinderen aan den Moloch offert: „Gij hebt u zonen en uwe dochteren, die gij Mij gebaad hadt, genomen en hebt ze (den afgoden) geofferd om ze te verteren. Is het wat kleins van uwe hoerertijen, dat gij mijne kinderen geslacht hebt en hebt ze overgegeven, als gij ze voor hen door het vuur hebt doen gaan!" (Ezech. 16 : 20 en 21) Zelfs de kinderen dezer afgodenstandaards, omdat ze in het verbond waren geboren, noemt God dus Zijn kinderen, en de zonde der ouders wordt daarom te onvergeeflijker genoemd. En waar reeds onder het verbond met Israël de kinderen van het volk „Gods kinderen" worden genoemd, hoeveel te meer zal daar onder het Verbond der Vervulling het zaad der geloovigen recht hebben op dienzelfde eertitel. Onze Kerk bidt daarom terecht bij den doop van elk dezer verbondskinderen, daarbij als pleitende op die verbondsbetrekking, waarin het kind tot God staat: „dat gij dit uw kind genadiglijk wilt aanzien en door uwen Heiligen Geest uwen Zoon Jezus Christus inlijven".

Die verbondsbetrekking nu is in de Schrift nooit een uitwendige alleen. God is niet een God der dooden maar der levenden. zegt Christus, en omdat God zich telkens de God van Abraham, Isak en Jacob noemt, leidt Christus daaruit zelfs af, dat deze aartsvaders, al waren ze naar 't lichaam gestorven, toch leefden voor Gods aangezicht en eens de zalige opstanding deelachtig zouden worden. Indien God zich de God van ons zaad noemt, dan volgt hieruit evenzeer, dat dit zaad niet geestelijk dood, maar levend gemaakt is door den Heiligen Geest. God kan niet een God der dooden zijn, Hij is een God der levenden alleen.

En niet alleen dat de kinderen des verbonds zoo krachtens de verbondsrelatie voor kinderen Gods en voor levend gemaakt moeten gehouden worden, maar Christus zelf zegt, dat derzulk het Koninkrijk der hemelen is. Dat Koninkrijk der hemelen is niet anders dan de saamvatting van alle genade en heerlijkheid, die onder de Nieuwe Bedeeing aan Gods volk geschenken wordt. Wanneer Christus van de kinderen des Verbonds getuigt, — en dit geldt niet alleen van de joodsche kinderen, maar van alle kinderen in het verbond geboren, waarom Hij niet zegt: hinner, maar der zulken is het Koninkrijk der Hemelen, — dat zij het Koninkrijk der Hemelen bezitten, dat God hun dat Koninkrijk verordend heeft, dat het hun toekomst, dan mag de Kerk ook niet anders doen dan deze kinderen des Verbonds „als erfgenamen van het rijk Gods en van zijn verbond" beschouwen, gelijk wederom in ons Doopformulier uitdrukkelijk wordt gezegd.

Aan deze klare en ontwijfelbare uitspraken der Heilige Schrift hebben we ons te houden, en daarnaar moet ook worden verklaard wat de Apostel Paulus zegt in I Kor. 7 : 14, dat „de kinderen der geloovigen heilig" zijn. Elke poging om dit in den zin van een uitwendige heiligheid te verstaan, stuit hierop af, dat het Nieuwe Testament geen uitwendige heiligheid kent. Onze Kanteekenaars hebben dat heilig dan ook ten onrechte verklaard door: „dat is, zij zijn in het uiterlijk verbond Gods begrepen en hebben toegang tot de teekenen en zegelen van Gods genade". Het woord uiterlijk deugt hier niet, en het is wel aan den invloed van Gomarus te wijten, die het eerst zulk een uitwendig genadeverbond gedreven heeft, dat dit woord hier ingeslopen is. Een uitwendig verbond geeft geen toegang tot de teekenen en zegelen van Gods genade, en wie in den doop een zegel van Gods genade erkent, kan ook niet volhouden, dat de kinderen der geloovigen alleen tot een uiterlijk verbond behooren. Ook baat het niet tot handhaving van deze „uitwendige heiligheid der kinderen" er op te wijzen, dat de Apostel in ditzelfde verband zegt, dat „de ongeloofige man geheiligd is door de vrouw." Ware het toch juist, dat deze heiligheid van den ongeloofigen man op één lijn stond met het „heilig zijn der kinderen" dan zou ook de ongeloofige man een lidmaat der gemeente zijn, tot het „uiterlijk verbond" behooren en dus eveneens als de kinderen recht hebben op de „teekenen en zegelen der genade", iets wat zoo ongerijmd is, dat niet één uitlegger dit heeft durven beweren. Het „geheiligd zijn" van den ongeloofigen man door de geloovige vrouw" moet dus een andere betekenis hebben dan het „heilig zijn der kinderen", en wie beide uitdrukkingen toch met elkander in verband brengt, als of ze beide hetzelfde beteekenen, doet de Schrift geweld aan en weersprekt de bedoeling van den Apostel.

Calvin, die ook hier van een uitnemenden exegetischen tact blijkt heeft, heeft dit „geheiligd zijn van den ongeloofigen man" dan ook geheel anders verklaard. „Ofschoon velen, zoo zegt hij, deze heiliging in verschillende zin opvatten, laat ik dit eenvoudig op het uiterlijk slaan, in dezen zin: het kon den schijn hebben alsof de geloovige vrouw bezoeeld zou worden door den ongeloofigen man, zodat hun huwelijks-gemeenschap ongeoorloofd zou zijn; maar de zaak staat anders. De godsvrucht van de eene echtgenoot vermag meer om het huwelijk te heiligen, dan de goddeloosheid van den ander om het te bezoeden. De geloovige kan daarom met een zuivere con-

scientie met den ongeloofige saamwonen, want zoowel wat het gebruik als de gemeenschap betreft van het bed en het gehele leven wordt de ongeloofige geheiligd, opdat hij door zijn onreinheid de geloovige niet bezoede. Intusschen baat deze heiliging den ongeloofigen echtgenoot niets; ze heeft alleen in zooverre voor hem kracht, dat door zijn huwelijks-gemeenschap de geloovige niet bevlekt en het huwelijk niet ontheiligd wordt." De bedoeling van den Apostel is dus niet, dat de ongeloofige man door zijn huwelijk met een geloovige vrouw een uitwendige heiligheid krijgt of uiterlijk tot het verbond gerekend wordt of met het Evangelie in zekere uitwendige aanraking komt, maar, gelijk Calvin volkomen terecht opmerkt, dat de huwelijks-gemeenschap met hem geheiligd wordt. Man en vrouw worden in het huwelijk één vleesch; de innigste band ontstaat tusschen beide. De vraag kon dus opkomen, of de geloovige vrouw door die huwelijks-gemeenschap met een ongeloofige toe te laten, niet zelve bezoedeld werd. En daarop antwoordde de Apostel, dat deze vrees niet juist is, want dat voor de geloovige vrouw de huwelijks-gemeenschap met den ongeloofigen man geen onheilige gevolgen heeft. Zoo wordt het duidelijk wat er op volgt: „anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn ze heilig". „Paulus ontleent hier, zoo zegt Calvin, een argument aan het gevolg; indien u huwelijk onheilig was, zouden de kinderen, die daaruit geboren werden, onrein zijn; zij zijn echter heilig; derhalve is ook u huwelijk heilig." En wat Paulus hier onder dit heilig zijn der kinderen verstaat, verklaart Calvin uitvoerig. Hij merkt eerst op, dat alle kinderen uit reine en onreine ouders geboren, van nature kinderen des toorns zijn en onder het oordeel der verdoemenis liggen. „Van nature is hun toestand hierin gelijk, dat ze allen zoowel aan de zonde als aan den eeuwigen dood onderworpen zijn. Dat de Apostel hier echter aan de kinderen der geloovigen een bijzonder voorrecht toekent, van nature kinderen des toorns zijn en onder het oordeel der verdoemenis liggen, dat vloet voort uit de waarheid des verbonds, door welks tusschenkomst de vervloeking der natuur wordt uitgedeld en zij die van nature onrein waren, door genade aan God worden toegewijd. Hieruit leidt de Apostel Paulus in Rom. 11 : 16 af, dat heel het nageslacht van Abraham heilig is, omdat God met hem het verbond des levens gesloten heeft. Indien de wortel heilig is, zegt hij, dan zijn ook de takken heilig. En God noemt allen, die uit Israël zijn voortgekomen Zijn kinderen". Zoals men ziet, is hier volgens Calvin van een uiterlijke heiligheid en uiterlijk verbond geen sprake. Dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, wil volgens Calvin zeggen, dat de vloek, die van nature op hen ligt, uitgedeld is en ze door de genade aan God zijn toegewijd. Daarom moeten ze, zoo zegt hij, in de Kerk voor heiligen gehouden worden (ut sancti in ecclesia reputentur) en komt hun het Sacrament van den doop toe. Precies hetzelfde dus, wat ons Doopformulier zegt, dat „hoewel onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerhande ellendigheid ja aan de verdoemenis zelve onderworpen, zij in Christus geheiligd zijn en daarom als lidmaten zijner gemeente behooren gedoopt te wezen."

Heestafel.

1. De Spiegel, weekillustratie voor het christelijk gezin. Uitgave van W. KIRCHNER, Amsterdam.

Het geillustreerde, het met den tekst, plaat en beeld brengende tijdschrift heeft voor, dat het niet alleen wat te lezen maar ook wat te kijken geeft. Lezen, goed lezen kost altijd een zekere inspanning. Als men er over gaat nadenken wat eigenlijk „lezen" is, komt men tot de slotsom, dat het is een heel gecompliceerde geschiedenis, lang zoo eenvoudig niet als de meeste menschen wel denken. Ik heb eens hooren vertellen hoe mijn onvergetelijke leermeester PROF. ALLARD PIENSON voor 't kring van onderwijzers een voordracht over „lezen" had gehouden en dat de heeren toen eerst recht waren gaan begrijpen wat er al aan „lezen" vast is. Het aantrekkelijke nu van het geillustreerde tijdschrift is, dat het wat te kijken geeft; de platen en de plaatjes. Het is voor plezier gegeven, voor ontspanning. Het is met zoo'n tijdschrift als met de conversatie bij welke het ook vooral te doen is om te ontspannen. Platen en plaatjes zien kost heel weinig inspanning, althans veel minder dan lezen. Door wat het oog te aanschouwen krijgt komt 'n voorstelling veel makkelijker en ook spoediger in het bewustzijn, dan door het woord; dan door de geschreven of gedrukte letter als teken van het woord. Een voorstelling van „de groote brug van Rakaskei, die Galata met Stamboul verbindt", laat zich vrij wat eerder bijbrengen door een plaat zoals de Spiegel er een in haar jongste No. geeft, dan door er over te hooren of te lezen.

Over de „aanschuiving" bij het onderwijs en de met haar samenhangende paedagogische controversen heb ik hier niet.

Hier gaat het nu maar over het door niemand tegen te spreken feit, dat plaatjes kijken makkelijker is dan lezen, en dus waar het om ontspanning te doen is, de voorkeur verdient. Maar juist omdat de kracht en de charme van 'n geillustreerd tijdschrift in zijn platen zit, komt het er zoo bij op aan, dat het niet alleen mooie platen brengt, artistiek uitgevoerde platen, maar ook wat het u in zijn platen uitbeeldt.

Het geillustreerde tijdschrift komt in het gezin, zijn eigenaardige plaats is de huiskamer. De grootten en de kleinen grijpen er naar om de platen.

Als de belangstelling in wat deze uitbeelden maar eenmaal gewekt is, dan getroost men zich ook gaarne de inspanning van het lezen; het lezen van wat er bij staat; mits het maar geen al te zware lectuur is.

Voor leering en stichting hebt ge andere bladen; het geillustreerde tijdschrift is voor ontspanning.

Na worden in het buitenland voortreffelijke geillustreerde tijdschriften uitgegeven, maar die hebben voor vele gezinnen ten onzent het bezwaar, dat ze nog al prijzig zijn en ook, dat hun bijdragen niet verstaan worden. Niettegenstaande wij in den roep staan van een door talen te hebben, staan nog altijd velen onzer

met de drie met er hun sch gespannen voet, spanning in gaaf. Schrijft nu on ijschriften het kwaad van zegg reggen, dat is geschilderd zijn vo

Evenals vele ook zij met h uit een wereld, van het christe nu het geillu een middel is leven te verho kenise om of a te onthouden, al te veel ges te verscheffen geaven verbon

Onze room al voor jaar vind men da in de gezin tisme had men de niet voor l illustraties.

En zie, nu Amsterdamse de gedachte ge een geillustreer gezin onder d onzent te voorl De voorien d De zaak loc jaar.

No. 37 van d deze week.

Maar de zaak l Metterdaad b aan de bilijke geillustreer tijd ten onzent stell

Zoo dit num platen en plaa waarvoor in z

Het buitenland maar vooral a koloniën merkw dacht geconke staat en maats

schap en kunst, christelijk gezin in beeld en woo

Van de levende voor zoover zij des levens maar of ook zelfs ma geweest zijn, woi kend beeld mei bracht.

En reeds dit gemeenschapsge man en vrouwen

De praktische op bedacht gewe den plaats in te gelegenheid waa bestemd is om gretig gebruik t

aan mogen toew 6 cent per num taal zeker niet bladen behoort.

2. Wat zegt u schrift. Redactie aan de Theol. S. A. GZELLE MEI

Toen ik voor voor het eerst a de afleveringen d aandacht te vesti

Thans ligt va Dr. D. J. H. Gymnasium te

met een kort Opischriften van Christenen, naar in het Byzantin

Dan volgt een te VANSVELD: I schap van Gelder

Str., waarin de s kamp van 's Grs de „independen tracht staande t

Ik krijg ook heer v. D. Stuy waarde de Vaders gevoel.

Het onlustge verbindt aan de piteit.

Da. L. S. Jo studie over de f

Da. C. LINDBO vraag; v. D. W. bijbelstudie ove dacteur spreekt

Onder Varia Toverij, en wel in de Zwolse Zwolle van den dochters ASOKA

Die familie b toond.

Da. Bosch te, bij geweest is, no invloed van de doen die uit ge te verklaren zijn

Dit nu is een gaat toch niet schen, omdat w lijke" oorzaken l verklaren uit inv

Als nu toch in een bevliegh

heid, met 'n. 1. 1 aan Da. Bosch

natuurlijk" ze h lijke" als b.v. i andere vreemde

dan niet m onoverhoord ook zijn oogen voor

Ik geef Da. B wat Vortius in p. 539—632 ove en daarbij dan t scheiding in M

't is maar wa

Op een daart de classis Dev gadering beslot

van eene plaats De uitvoering kerkeraad van

Op een daart de classis Dev gadering beslot

van eene plaats De uitvoering kerkeraad van